

# لیک گوهورینا دیموکراتی یا دەس

ن: محەمەد شەمسەددین بریفکانی

نوونەریا پشکەکی، یان کۆمەکی ژ گەلی کوردستانی دکەت، دگەل پاراستنا ناسنامە و تاییبەتمەندیین هەموو نەتەوین کوردستانی و پراکتیزەکرنا مافین وان بین ئۆلی و رەوشەنبیری و سیاسی، بین کۆ دەستووری هەریمما کوردستانی بۆ هەمووان مسۆگەرکری.

ئەقە دیموکراتیکە جودایە ب رەنگەکی کوردەواری، یی کۆ پری رەوشت و بنەماو بەیاین رەسەن، و پری وەفاداری ب سۆز و پەیمان و پینکەتتان و پیگیری پیکرنی. ئەقە دیموکراتیکە نەخشانیدیە ب ئالایی کوردستانی، یی کۆ ب ملیۆنان کورد ل هەر جەهەکی لیبین ب هیقیەکا مەزن و شانازی قە لی دنیرین و حەز ژئی دکەن.

ئەقە روودانا مەزن ژ فالاتیی نەهاتیە، چونکوو دیموکراتیەت نە کەرستەکە کۆ بەیتە کرین یان فرۆتن، و نە کەرستەکە کۆ ژ دەرڤەیی وەلاتی بین و ل سەر ریکخراو و پارتین سیاسی بەیتە بەلافکرن، داکۆ ل دویڤ پندقیاتیان کار پی بەیتە کرن. لی دیموکراتیەت سیستەمەکی سیاسی و ئایدوولوژی و پەرودەیی یی تیزو تەسەلە. دیسان دیموکراتیەت ئاقاھیەکی بلند و ب هیزە دناقبەرا شەف و روژەکاندا بنگەیی وئ و سازیین وئ نا هینە دانان. دیموکراتیەت سیستەمەکی پەرودەیی و رەوشتی یە کۆ هەمی نقش و بەرەباب پی دەیتە پەرودەکرن، داکۆ بها و بنەما و مەرەمین وئ بەیتە وەرگرتن و تیگەهشتن، و پاشی پیگیری و کار پی بەیتە کرن.

ئەقە و ئەوروپا یا ئەفرۆ دیموکراتیەتی پراکتیزە دکەت و تیدا دژیت و خۆ شییان ژئی دبینیت، پشتی جەنگا دووی یا جیہانی پندقی



روودای نە ب تئی پرۆسێسەکا سیاسی یا ئاسایی بوو، لی پینگافەکا مەزن و قەگواستەکا چەشنایەتی یا پیشکەفتی بوو بۆ تیگەھی دیموکراتیی، و بەروفاژیکرنا وئ بوو ژ رەوشەکا هزری و پراکتیک ب شیواز و تیگەھی وئ یی گشتی، بۆ رەوشەکا باوەرپیینان وەک بها و بنەمایین خۆسەر و پیگیریەکا رەوشتی کۆ ئەقە باوەرپیینانا ب دیموکراتی ببیتە وئ و ریبازەکا ب هیز و ل هەریمما کوردستانی سەرەکی بۆ تەقاییا پرۆسێسین سیاسی بین کۆ نەا روو دەن و دئ ل پاشەرۆژی لی روودەن. و ل بەر روئاهیا وئ و ل دویڤ بنەمایین وئ پەیوەندی دناقبەرا گەلی کوردستانی و حوکمەتا وئ دا دئ هینە وینەکرن و دیارکرن، دیسان دناقبەرا حوکمەتا و هەمی پارتین سیاسیین کوردستانی دا، چ ل ناف پەرلەمانی یان دەرڤەیی پەرلەمانی، چونکو، هەر پارتەک

ل رەوشەکا سیاسی یا کیم وینەدا، ئەم دشیین ناقبەین ب تاکە دیاردەیا شارستانی و دیموکراتی، کۆ کیم جارن ل دەقەرا روژەهلاتا ناقین و وەلاتین جیہانا سیی دەیتە روودان، هەتا ل وەلاتین پیشکەفتی ژئی، ل روژا ۲۹/۱۰/۲۰۰۹ لیک گوهورینەکا دیموکراتی یا برایانە بۆ دەسەهلاتا ب جەئینانی ل هەریمما کوردستانی هاتە گیران، کۆ پلەیا سەرۆک پەرلەمان و سەرۆک وەزیرین حوکمەتا هەریمی بوون، دناقبەرا هەردو پارتین سەرەکی.. پارتی دیموکراتی کوردستان و یەکیتی نیشتمانی کوردستاندا، کاک نیچیرقان بارزانی قەکیشاننا خۆ پیکیشکر و دەلیقە دا. بەرەم سالیح کۆ سووندا دەستووری. وەک سەرۆک وەزیرین کابینا شەشی یا حوکمەتا هەریمی بخۆت.

ئەقە روژە نە ب تئی روژەکا جودا بوو، و ئەوا ل هەریمما کوردستانی

# هەلاتی ل هەریمما کوردستانی



و: هشیار ریگانی

ب دەهان سالان بوو داکۆ بشیت بنگهه و سازیین خۆ ئاڤا بگهت و نفش و بهره‌بابین خۆ ل سهر تیگهه و پراکتیزه‌کرنا وئ په‌روه‌ده بگهت. یا کۆ ل روژا ۲۹/۱۰/۲۰۰۹

ل هەریمما کوردستانی روودای دهربرینی ژ نیشانه‌کا جودا و لاپه‌ره‌کی نوو و پرشنگذار ژ دیرۆک و پینقاژویا گه‌لی کورد دکهت، کۆ بیگومان ده‌چه‌سپینیت و داکۆکی ل سهر وئ چه‌ندی دکهت، کۆ سهرکرادیه‌تیین گه‌لی کورد، پارتی دیموکراتی کوردستان و یه‌کیتی نیشیمانی کوردستان، شیان ده‌می و بیافی گه‌هاندنی کورت بکه‌ن، کۆ باش د نه‌زمونا دیموکراتیا نه‌وروپا گه‌هشتینه و وه‌ک بنه‌ما و کریار و پرۆسیس پینشکیشی گه‌لی کوردستانی کرن بۆ رزگاربوون و ژیا‌نه‌کا ئازاد و سهره‌فراز، پشتی کۆ ب ده‌مین درێژ و ب سالان زۆرداری و بنده‌ستی و دانپینه‌نانا ناسنامه‌یا نه‌ته‌وی دیتین و پین نالاندی.

ئه‌ف دیموکراتیه‌ته ژ قالاتیه‌کی نه‌هاتیه، لی ژ نه‌نجامی هشیاریا گه‌لی مه‌و سهرکرادیه‌تیین مه‌ بین زانا ده‌می قووناغین دیرۆکی دا، و ژ وه‌رگرتن و تیگه‌هشتنا وان ده‌می گوهورینکاری و خواستین شارستانی ده‌می قووناغادا و تیگه‌هشتنا وان یا له‌زگیڤ درامان و گرنگی دیموکراتیی هاتیه، و ب رژی بزاڤکرینه کۆ دیموکراسیی بکه‌نه که‌توار و ل سهر خا‌کا کوردستانی بژی و بکه‌نه ریبازه کاخۆسه‌ر بۆ دانوستاندن و سهره‌ده‌ریڤ دگه‌ل بین دی، چونکوو دیموکراسیه‌ت ده‌سته‌به‌رکرنه‌کا راست و دروسته بۆ سه‌قامگیریا ئاساییش و ته‌ناهیی و دیسان دیموکراتیه‌ت به‌سته‌کا بنبره یا کۆ کوردان و مافین وان دپاریزیت و خواستین وان بین نه‌ته‌وی بین

په‌سه‌ندکری، و دی گه‌لین ئیراقی به‌ره‌می ئی دیموکراتیی چنن، و دی ب مفا و باشیین وئ شادین ده‌ما ئاساییش و ته‌ناهی به‌رپادبیت، و چاخی لی‌کفه‌کرنا ده‌سه‌لاتی ل سهر بنگه‌هی نه‌ژادی و هه‌فرکانا ل سهر کورسیکان و ده‌ستکه‌فتین که‌سایه‌تی ل سهر به‌رژه‌وه‌ندیین دی دئین.

ئه‌ڤا ل هەریمما کوردستانی روودای نابیت ئه‌م وه‌ک بوویه‌ره‌کا ده‌ریاز بووی لی ب نیرین لی دڤیت ئه‌م ب درێژی ل سهر راوه‌ستین و رو‌ناهیا به‌رده‌ینه سهر، دا کۆ وینه باش ئاشکرا بیت، کۆ ئه‌م بشیین ئی روودانا دیرۆکی شرو‌فه‌ بکه‌ین، دا کۆ بگه‌هینه فاکته‌ریڤ ئه‌ریڤی بین خۆیه‌تی و بابه‌تی، بین کۆ ئه‌م گه‌هاندینه ئی ره‌وشا سیاسی یا پینشکه‌فتی، یا کۆ بۆ جیهانی رووی شارستانی و گه‌شی گه‌لی مه‌یی کورد به‌روفاژی کری، و پاشی ژئ ده‌رخستنا وان‌ه‌یان و دیارکرنا خالین لاواز ئه‌گه‌ر هه‌بن، دا کۆ ئه‌م بشیین

ره‌وا ب چه‌ دئینیت. له‌ورا ل سالین شیستان و چه‌فتیان ل سه‌دی بۆری پارتی دیموکراتی کوردستان ب سه‌روکاتیا سه‌روک مسته‌فا بارزانی، بابی نه‌مری گه‌لی کورد، ئارمانج و دروشمه‌کی پیروژ، کۆ ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستانی و دیموکراتی بۆ ئیراقی بلندکر، کۆ وی ده‌می باش دزانی ئۆتۆنۆمی دوی قوناغیدا بیی دیموکراتی بۆ ئیراقی ب چه‌ نه‌ ده‌ت، یان نه‌ده‌اته پاراستن، ب دروستی هه‌روه‌ک پشتی شکه‌ستنا رژی و ده‌سه‌لاتا به‌عس ل سال(۲۰۰۲) ئی کۆ حوکمه‌تا هەریمما کوردستانی داخوازا ئیراقه‌کا دیموکراتی و فیدرالی کری ئه‌وژی بزاڤ و زیره‌کی و زانینا سه‌روک مه‌سه‌عوود بارزانی، رۆله‌کی مه‌زن ده‌سه‌رکه‌فتن و ب جه‌ئینانا ئی ئارمانجیدا دیت، کۆ وه‌ک به‌نده‌کی خۆسه‌ر ل ناڤ ده‌ستووری نوو یی ئیراقی دا توومارکر، یی کۆ په‌رله‌مانی بریار پیدای و ب ناڤی گه‌لین ئیراقی

ئەزمۇن و دەستكەفتىن خۇ بپاريزىن و ب فاكتەرىن بەردەوامىدان و پىشكەفتى زىدەتر زەنگىن بكەين دوژمىن گەلى مەيى كوردچ ل ناخخۇ و چ ل دەرقە ب ھەموو ھىزەكا ھەي و ب كەرب و كىنا ناف دلخ خۇ و ب ھەموو رىكىن پىس و گەمار و نزم بزافكرىنە قى ئەزمۇن و فان دەستكەفتان ژ بەر گەلى مە بىەن، بىن كۇ ب قوربانىدان و خوين و گىانى شەھىدان ب جەھاتىن، توفى فتى و دوبەرەكى دناقبەرا ھەردو پارتىن سەرەكى، پارتى دىموكراتى كوردستان و يەكىتى نىشتىمانى كوردستان دا د چاند كۇ ببوونە ئەگەرئ شەرىن ناخخويى، كۇ ھەتا نھا گەلى مەيى كورد ب تەحلى ل بىرا خۇ دئىنىت، و ھەست ب كۇفان مخابىنەكا مەزن ل سەر وئ خويىنا ھاتىە رشتن و وان گىانىن بىگونەھىن بووینە قوربانىن پىلانن چەپەل دكەت، دوژمان مەرجانى ل سەر بەردەوامىا وئ ململانا خويىناوى يا دناقبەرا ھەر دو پارتان دا كر، و خەونىن وان بىن نەساخ وەسا ھزر دكرن كۇ ئىدى كورد ژئ دەرناكەفن. لى سەرەراى بەردەوامىا شەرى

بۇ ماوى دو سالان يان زىدەتر، و سەرەراى ئەنجامىن نەباشىن بۇ كاروانى بزاقا رزگارخوازا كوردى ھىلاين، ب تايبەتى پىكىننا دوو حوكمەتا و كارگىريان، ئىك ل ھەوليرى و يادى ل سلىمانى، لى سەر كراىەتى و بەرپرسىن كورد ژ ھەر دو پارتان، وەسا دياركر كۇ ئەو ژ گىانى نىشتىمانى بى كوردى دورنەكەفتىنە، ھەر ئىكى ژ لايى خۇ قە و ب رىكا خۇ كاردكر بۇ ب جەئىنانا ئارمانجا بلند كۇ ب جەئىنانا فیدراللى بوو بۇ ھەرئما كوردستانى، ئەقە ژى راستىا دلسوزىا بۇ خويىنا شەھىدان د چەسپىنىت، كۇ دەھەموو قوناغاندا چاڧىكەفتىن نەپنى و ئاشكرا دناقبەرا سەر كراىەتتىن ھەر دو پارتان دا دەھاتتە كرن بۇ يەكگرتتا رىزىن وان و ب كارئىنانا بزاقىن وان بو رىكا راست و دروستا خزمەتا گەلى كورد و دوژى و ب جەئىنانا ئارمانجىن گەلى كورد، ئەو چاڧىكەفتن و بزاق ب سەر كەفتن و ئىمزاكرنا پىكھاتنا ھەقپەيمانىا ستراتىژى دناقبەرا ھەردوو پارتان دا ھاتە ئەنجامدان. كۇ ژ يەكەمىن ھەردولا ل سەر پىكھاتىن ب تاوان

و ھەرام دانانا شەرى ناخخويى و خوينرتتا كوردان بوو ب ھەر رەوش و ئەگەرەكى ھەبىت. و پاشى ھەر دو حوكمەتان ھەقگرت و رىزدار (مەسعوود بارزانى) ب سەرۇكى ھەرئما كوردستانى ھاتە ھەلبژارتن، و ل گولانا ساللا ۲۰۰۶ئى حوكمەتەكا ھەرئىمى ھاتە پىكىننا و بارەگابى وئ ل ھەولیرا پايەخت، كۇ ھەموو پارت و لايەنن گەلى كوردستانى ب خۇقە گرتن، و رىزدار نىچىرقان بارزانى بۇ سەرۇكاتىا وئ ھاتە ھەلبژارتن، و ئەم ھەموو دزانىن كو رىزدار نىچىرقان بارزانى كارو ئەركىن خۇ گەلەك باش و ب شىانن مەزن ب رىقەدبرن، سەرەراى كۇسپ و ئاستەنگىن مەزن بىن حوكمەتا ھەرئىمى توش دبوو، و ئەو پىلانن ناخخويى و ھەرئىمى بىن ترسناك بىن دژى وئ دەھاتتە پىكىننا، لى بەلى رىزدار نىچىرقان بارزانى ب زىرەكى و دلسوزى و شارەزايى و رژدىا خۇ و ب ھارىكارىەكا باش دگەل ئەندامىن حوكمەتا خۇ بىن خودان شىان و رىزدار و ب ھارىكارىا ھەموو خودان روومەتتىن گەلى كورد شىان پىكفە ل ھەمبەر وان كۇسپ و ئاستەنگان براوہستن و ھەموو پىلان و مايتىكرنن ھەرئىمى تىكبدن، ئەوین دقيان ئەزمۇنا مەيا دىموكراتى ژ ناف ببەت. ئەف حوكمەتە شىا گەلەك دەستكەفتىن مەزن دەھموو بىاڧاندا، ئاسايشى و ئابوورى و ئاڧاكرن و پەرودەبى ب جە بىنىت، سەرەراى كۇ بو جىھانى دياركر كوردستان ھەرئىمەكا فیدراللى يا خودان ئاسايش و تەھامى و سەقامگىرو پىشكەفتى يە، كۇ حوكمەتەكا دىموكراتى يا علمانى و شەكرى ب رىقەدبەت،



دقیقت دیار بکەین کۆ د.بەرھەم سالح یی بەرئاسە و گەلەک ل سەر پاڤژێ و شەفافیەتا وی ھاتیە گۆتن، و ئەو پری گیانی نیشتیمانی یی کوردی یی راستگۆیە، و ئەو زەلامی دەولەتی یی ب تەرزێ ئیکێ یی جودیە، کۆ خودان تۆرەکی پەیوەندیین دۆستایەتیین بەرفەرھە د بیافین کوردستانی و ئیراڤی و عەرەبی چیت و دئ بسپۆری و شارەزایا خویا سیاسی و دیپلۆماسی ژێ ل سەر زیدەکەت، و پەیوەندیین خۆ یین بەرفەرھە بۆ جەئینانا زیدەتر ژ دەستکەفتان، و فەکرنا لاپەرین نوو یین پەیوەندیین نیقدەولەتی دناقبەرا ھەرئما کوردستانی و دەولەتیین جیھانی دا یین کۆ ریزێ ل مافیین گەلان دگرن بۆ ئازادی و رزگاری و مافی چارەنقیس. داکو ئەفە بییتە دەرگەھەک کۆ ئالای کوردستانی لئ دەرنازببیت و رۆژەکی ژ رۆژان بلند بیت و جەئ خوی جوان دناقبەرا ئالایین دەولەتیین سەر بەخۆ دا ل بن ئالای نەتەوین ھەفکرتی بگرت. ئەم ھیفیدارین ئەو رۆژ یا نیزیک بیت.

ھەرئما کوردستانی سەرکەفتن ب دەستفەئینای ب لیک گۆھورینا دەسھەلاتی دناقبەرا ھەر دو پارتین ھەفەیمان پارتی و یەکیتی و دناقبەرا ھەردو براندا نیچیرقان بارزانی و د.بەرھەم سالح، بۆ پیکئینانا کابینا شەشی یا حوکمەتا ھەرئما کوردستانی، بیگومانه و مە باشتر، ھەتا دگەھیتە زیدەتر ژ پیشکەفتن و گەشەکرنی د ھەموو ئیستگەھین ژیانێ دا ل ھەرئما کوردستانی، و دئ ئەف کابینا وەزارەتان ب ھەموو زانین و دیپلۆماسیا خۆ خەباتی کەت بۆ بەر سینگ کرتنا ھەموو ئاستەنگان، و دئ ریکەچارەیان بۆ گرفتاریین بچووک و مەزن یین کۆ تاکو ئھا ل ناقبەرا حوکمەتا فیدرالی ل بەغدا و حوکمەتا ھەرئما کوردستانی دا، و ل پیشیا وان پرسا کەرکووک و ماددئ ۱۶۰ دەستووری، دیسان پرسا گرتیەست و وەبەرھینانین پترولی ل ھەرئما کوردستانی و گەلەک پرسین دی. مە نەفیت ئھا ل سەر د. بەرھەم سالح و کابینا وی یا نوو باخفین، داکو بەری روودانان رانەکەین، دئ فئ بۆ پاشەرۆژی ھیلین، ب تنی مە

و ریزێ ل مافی مرقفی دگرت و بۆ ئاساییش و تەناھی و بەختیاریا مرققان کار دکەت، کۆ فەکرنەکا جیھانی یا مەزن ل سەر ھەرئما کوردستانی ئەجامداو و پەیوەندیین سیاسی و دیپلۆماسی و ئابووری یین لیک گۆھور دگەل گەلەک دەولەتیین جیھانی دروستکرن، و ب سەدان کۆمپانیین جیھانی بەریکانی کر بۆ وەر بەرھینانا سامانین خۆ و مفا ژ پرۆسیسا ئافاکرن و پیشکەفتنا لەزگین ل ھەرئما کوردستانی دیت. مە نەفیت ب دیرژێ ل سەر وان دەستکەفتین حوکمەتا ھەرئما کوردستانی کابینا پینجی ب سەرۆکاتیا کاک نیچیرقان بارزانی دیار بکەین، چوونکوو شووتتبلین وی دئ بەردەوام د ھەموو ئیستگەھین ژیانیدا ل ھەرئما کوردستانی دیارو پیشچاقبن، کۆ گەلەک ل سەر ھاتیە نقیسین و ھاتیە گۆتن، دوژمنان بەری دۆستان. ب تنی مە دقیت بیژین کۆ کاک نیچیرقان بارزانی وەک مرقفەکی دینامیکی یی گەنج کوردستان ژ ھەموو دلئ خۆ فیا و خزمەتا کوردستانی و گەلی

کوردستانی ب ھەموو شیانین خۆ کریە و ھندی شیای دەسنگەفت بۆ پیکئیشکرن. کۆ ھەگەر زانکویا واشتنن ئاندجیفرسونا ئەمریکی یا دیرین ب باوەرناما دکتورا یا شانازی خەلاتکری دەرئەجامی شیانین وی و خزمەتیین وی یین فبەرکەفتی بۆ گەلی کوردستانی ب ریزگرتن و فیانا خۆ ژ ھەمی دلئ خۆ خەلات بکەین و ئەو خەلات وەک نیشانەکی بیت ل سەر سینگ وی کۆ ئەو ب رژدی ھەژی وی چەندئ یە. ئھا پشتی ئەف پرۆسیسا دیموکراتی یا نمونەیی ل

